Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
YVES BOT
esitatud 4. septembril 2014[1]

Kohtuasi C-336/13 P

Euroopa Komisjon
versus

IPK International – World Tourism Marketing Consultants GmbH

Apellatsioonkaebus — Komisjoni otsus, millega määrati rahalise abi tagasinõudmine — Otsuse tühistamine Üldkohtu poolt — Kohtuotsuse täitmine — Tagastatavalt summalt tasumisele kuuluva intressi väljaarvutamine

I. **Sissejuhatus**

1. Komisjon andis 4. augusti 1992. aasta otsusega äriühingule IPK International – World Tourism Marketing Consultants GmbH[2] rahalist abi summas 530 000 eküüd andmepanga loomise projekti elluviimiseks. Esimene osa rahalisest abist summas 318 000 eküüd maksti välja 1993. aasta jaanuaris.

2. Kuna komisjon leidis, et see rahaline abi anti õigusvastaselt, tühistas ta 13. mai 2005. aasta otsusega[3] abi andmise otsuse ja tegi seejärel 4. detsembril 2006 abi tagasinõudmise otsuse, mille täitmiseks tagastas IPK 15. mail 2007 summa, mille suurus oli 318 000 eurot, koos viivitusintressiga.

3. IPK esitas 13. mai 2005. aasta otsuse peale hagi ja Euroopa Liidu Üldkohus tühistas kohtuotsusega IPK International *vs.* komisjon (T-297/05, EU:T:2011:185), mille ta tegi 15. aprillil 2011[4], selle otsuse seetõttu, et ei olnud järgitud aegumistähtaega, mida vaidlusaluse rikkumise suhtes kohaldatakse.

4. Komisjon võttis selle kohtuotsuse täitmiseks 14. oktoobri 2011. aasta kirjaga vastu ja tegi IPK-le teatavaks otsuse[5] maksta kokku 720 579,90 eurot, sealhulgas 530 000 eurot, mis vastab rahalise abi põhisummale; 31 961,63 eurot, mille IPK tasus viivitusintressiks, ja 158 618,27 eurot tasandusintressi, mille määraks määras komisjon määra, mida kasutasid peamiste refinantseerimistoimingute puhul Euroopa Keskpank[6] ja EKP eelkäija Euroopa Rahainstituut.

5. Kui IPK esitas 22. detsembril 2011 vaidlusaluse otsuse peale tühistamishagi, tühistas Üldkohus kohtuotsusega IPK International *vs.* komisjon (T-671/11, EU:T:2013:163)[7] selle otsuse osas, milles IPK-le tasumisele kuuluva intressi summaks määrati üksnes 158 618,27 eurot.

1 — Algkeel: prantsuse.
2 — Edaspidi „IPK”.
3 — Edaspidi „13. mai 2005. aasta otsus”.
4 — Edaspidi „15. aprilli 2011. aasta kohtuotsus”.
5 — Edaspidi „vaidlusalune otsus”.
6 — Edaspidi „EKP”.
7 — Edaspidi „vaidlustatud kohtuotsus”.

6. Nüüd on komisjon esitanud Euroopa Kohtule eespool nimetatud kohtuotsuse peale apellatsioonkaebuse. Selles apellatsioonkaebuses on sisuliselt tõstatatud küsimus, missugune peaks olema summadelt, mis komisjon peab IPK-le 13. mai 2005. aasta otsuse tühistamise tõttu tasuma või tagastama, makstava intressi laad, määr ja kestus.

7. Soovitan käesolevas ettepanekus Euroopa Kohtul rahuldada apellatsioonkaebus osaliselt.

8. Väidan nimelt, et kui Üldkohus leidis, et viivitusintress tuleb arvutada nõude põhisumma põhjal, sh varem kogunenud tasandusintress, rikkus ta õigusnormi, sest varem kogunenud intress oli viivitus-, mitte tasandusintress, ning seetõttu tuleb vaidlustatud kohtuotsus osaliselt tühistada.

9. Teen Euroopa Kohtule ettepaneku teha ise lõplik otsus selles küsimuses ning otsustada, et viivitusintress tuleb arvutada ainult nõude põhisumma põhjal.

II. **Vaidlustatud kohtuotsus**

10. IPK põhjendas oma Üldkohtule esitatud hagi ainult ühe kaheosalise väitega, mille kohaselt rikuti ELTL artiklit 266: ta kinnitas, et komisjon on rikkunud õigusnorme, esiteks tasandusintressi määra kindlaksmääramisel, sest seda oleks tulnud suurendada kahe protsendipunkti võrra võrreldes intressimääraga, mida kasutas EKP peamiste refinantseerimistoimingute puhul, ja teiseks jättes arvestamata viivitusintressi, mida oleks tulnud arvestada alates 15. aprilli 2011. aasta kohtuotsuse kuulutamisest ja nõude kogusummalt, millele on juurde arvutatud tasandusintress.

11. Üldkohus rahuldas hagi vaidlustatud kohtuotsusega, nõustudes IPK väite mõlema osaga.

12. Üldkohus märkis selle kohta kõigepealt vaidlustatud kohtuotsuse punktis 34, et 15. aprilli 2011. aasta kohtuotsusest ei ilmne, et komisjonil oleks üldse kohustus tagastada IPK-le kõnesolev rahaline abi, sest selles kohtuotsuses kordas Üldkohus 13. mai 2005. aasta otsuses IPK toime pandud rikkumiste osas tuvastatud faktilisi asjaolusid, mis õigustavad põhimõtteliselt rahalise abi tühistamist, ning piirdus sellega, et tühistas nimetatud otsuse seetõttu, et komisjon ei olnud järginud asjakohast aegumistähtaega. Üldkohus järeldas tuvastatust, et vaidlusalune otsus on „vaidlusaluse võlakohustuse ainus õiguslik alus".

13. Mis puudutab tasandusintressi, siis Üldkohus meenutas vaidlustatud kohtuotsuse punktis 36, et väljakujunenud kohtupraktikas[8] on leitud, et sõltumata konkreetsest nimetusest tuleb see intress alati arvutada intressimääraga, mida kasutab EKP refinantseerimistoimingute puhul ja mida suurendatakse kahe protsendipunkti võrra. Üldkohus lisas, et seda kindlamääralist suurendamist kohaldatakse kõigil juhtudel, ilma et oleks vaja konkreetselt tuvastada, kas see tõstmine on raha väärtuse langust vaatlusalusel ajavahemikul arvestades võlausaldaja asukohaliikmesriigis põhjendatud, ning lisas punktis 38, et intressimäära kindlamääraline 2 protsendipunkti võrra tõstmine nähti ette selleks, et vältida alusetut rikastumist kõigil võimalikel juhtudel.

14. Üldkohus järeldas sellest vaidlustatud kohtuotsuse punktis 39, et komisjonil ei olnud õigust jätta tasandusintressimäär tõstmata.

15. Mis puudutab viimaks viivitusintressi, siis Üldkohus meenutas vaidlustatud kohtuotsuse punktis 41 „väljakujunenud kohtupraktikat, milles tunnustati komisjoni tingimusteta kohustust maksta viivitusintressi – eelkõige juhul, kui tema tõttu tekib liidul lepinguväline vastutus – selle ajavahemiku eest, mis järgneb vastutuse tuvastanud kohtuotsuse kuulutamisele [...] ja alusetult makstud summade

8 — Üldkohus viitas kohtuotsuse Corus UK *vs.* komisjon (T-171/99, EU:T:2001:249) punktile 64, kohtuotsuse AFCon Management Consultants jt *vs.* komisjon (T-160/03, EU:T:2005:107) punktidele 130-132, ja kohtuotsuse Idromacchine jt *vs.* komisjon (T-88/09, EU:T:2011:641) punktidele 29 ja 77-80.

tagasimaksmise korral pärast tühistava kohtuotsuse kuulutamist [...]". Olles seejärel märkinud, et ükski komisjoni argument ei võimalda sellest „põhimõttelisest kohustusest" käesoleva asja juhtumil mööda minna, ja tuvastanud, et kohtuistungil tunnistas see institutsioon vastupidi, et tal on kohustus maksta viivitusintressi, mis hakkas kogenema alates 15. aprilli 2011. aasta kohtuotsuse kuulutamisest – mis on pandud kirja kohtuistungi protokolli –, järeldas Üldkohus, et komisjonil oli kohustus maksta lisaks põhivõlasummale, nagu see on vaidlusaluses otsuses kindlaks määratud, ka viivitusintress, mida poolte sellekohasest kokkuleppest lähtudes tuleb arvestada alates 15. aprillist 2011, „ja seda sõltumata asjaolust, et nimetatud otsus on vaidlusaluse võlakohustuse ainus õiguslik alus".

16. Üldkohus leidis vaidlustatud kohtuotsuse punktis 42, et viivitusintress tuleb välja arvutada põhivõlasumma alusel, millele on liidetud varem kogunenud tasandusintress, sest „[k]uigi Üldkohtu praktika üldjuhul ei võimalda ei enne selle kohtuotsuse kuulutamist, millega võlakohustus tuvastatakse, kogunenud tasandusintressi ega ka pärast kohtuotsuse kuulutamist koguneva viivitusintressi kapitaliseerimist, nõuab Üldkohus siiski, et jooksev viivitusintress määrataks kindlaks kuni võla täieliku tasumiseni, võttes aluseks põhivõlasumma, millele on liidetud varem kogunenud tasandusintress". Üldkohus lisas, et „[s]ee lähenemine eristab seega kohtumenetluse eelset tasandusintressi kohtumenetluse järgsest viivitusintressist, mille puhul tuleb arvesse võtta kogu kantud rahaline kahju, sealhulgas raha väärtuse langemise tõttu kantud kahju".

III. **Apellatsioonkaebus**

17. Komisjon palub vaidlustatud kohtuotsus tühistada ja mõista tema kohtukulud välja IPK-lt.

18. IPK palub Euroopa Kohtul jätta apellatsioonkaebus rahuldamata ja mõista kohtukulud välja komisjonilt.

A. *Poolte väited ja argumendid*

19. Oma esimeses väites heidab komisjon Üldkohtule ette, et viimane eiras Euroopa Kohtu praktikat, mille kohaselt on tasandusintressi eesmärk korvata inflatsioon.

20. Komisjoni sõnul ilmneb kohtuotsusest Mulder jt *vs.* nõukogu ja komisjon (C-104/89 ja C-37/90, EU:C:2000:38, punkt 214) ja sellele järgnenud Üldkohtu praktikast, eelkõige kohtuotsusest Agraz jt *vs.* komisjon (T-285/03, EU:T:2008:526, punkt 50), et tasandusintress peab korvama kahju, mida on põhjustanud raha väärtuse langus alates kahju tekkimisest, ning seega peab see vastama liikmesriigis, kus asjaomane ettevõtja asub, asjaomasel ajavahemikul tegelikult tuvastatud inflatsioonimäärale.

21. IPK väidab vastu, et Üldkohus on raha väärtuse langusele sõnaselgelt viidanud, leides, et tasandusintress peab selle korvama, et aastast intressimäära, mille Eurostat on tuvastanud asjaomasel ajavahemikul liikmesriigis, kus võlausaldaja asub, võetakse arvesse ainult selle tuvastamisel, kas raha väärtus üldse langes, ning et see raha väärtuse langus ei ole tasandusintressi arvutamisel ainus kriteerium.

22. Teises väites kinnitab komisjon, et kuna Üldkohus ei eristanud tasandus- ja viivitusintressi, läks ta vastuollu Euroopa Kohtu praktikaga. Kui esimese eesmärk on eranditult korvata võlausaldaja vara väärtuse vähenemine inflatsiooni tõttu, siis teise eesmärk on ka ärgitada võlgnikku tasuma oma võlga niipea kui võimalik ja seetõttu on see tavaliselt kõrgem kui tasandusintress. Määrates need kaks intressiliiki vaidlustatud kohtuotsuses kindlamääraliselt samal tasemel, ei võtnud Üldkohus seega seda vahetegemist arvesse.

23. IPK vastab, et selle väitega eiratakse – vastuolus kolmanda väitega – asjaolu, et need kaks intressikategooriat arvutatakse erinevalt, sest tasandusintressi ei arvutata ainult põhivõlasumma põhjal, vaid selle summa põhjal koos kogunenud tasandusintressiga.

24. Oma kolmandas väites heidab komisjon Üldkohtule ette, et viimane rikkus õigusnormi, kui kapitaliseeris tasandusintressi ja arvutas viivitusintressi alates 15. aprillist 2011.

25. Komisjon – kes keskendab oma arutluskäigu viivitusintressile – väidab selles küsimuses, et Üldkohus ei saanud kohustada teda tasuma intressi tagasiulatuvalt alates hetkest, mil kuulutati 15. aprilli 2011. aasta kohtuotsus, millega niisugust intressi välja ei mõistetud. Ta vaidlustab lisaks ebaloogilisuse, mis kaasnes sellega, et Üldkohus kohustas viivitusintressi arvestama alates 15. aprillist 2011, leides samas, et tagastamiskohustus tuleneb ainult vaidlusalusest otsusest.

26. IPK leiab, et 15. aprilli 2011. aasta kohtuotsuses analüüsiti üksnes 13. mai 2005. aasta otsuse õiguspärasust ning et asjaolu, et Üldkohus ei arutanud oma otsuse õiguslikke tagajärgi, ei vabasta komisjoni tema kohustusest tasuda nii viivitus- kui ka tasandusintressi. Konkreetselt viivitusintressi osas väidab IPK, et komisjon nõustus vaidlusaluses otsuses, et see kohustus tuleneb ELTL artiklist 266, ja veelgi enam, tunnistas kohtuistungil Üldkohtus, et ta on kohustatud tasuma seda intressi alates 15. aprillist 2011. IPK arvates tuleb see intress arvutada põhivõlasumma põhjal, millele on liidetud tasandusintress.

27. Neljandas väites heidab komisjon Üldkohtule ette, et viimane rikkus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 34 ja 44 õigusnormi, tõlgendas valesti vaidlusalust otsust ja otsust kohtuasjas T-297/05 ning moonutas faktilisi asjaolusid.

28. Üldkohus leidis nendes punktides eelkõige, et vaidlusalune otsus on põhivõlasumma ainus õiguslik alus ning et seega ei ole vaja teha otsust küsimuses, kas komisjon rikkus ELTL artiklit 266, kui ei teinud kõiki järeldusi, mis tulenevad 15. aprilli 2011. aasta kohtuotsuse täitmisest.

29. Komisjoni sõnul on selle põhjendusega rikutud õigusnormi, sest vaidlusaluse otsuse tühistamisega „äratati" esialgne abi andmise otsus „taas ellu". See põhjendus on lisaks vastuolus nii vaidlusaluse otsusega, mis põhineb sõnaselgelt ELTL artiklil 266, kui ka 15. aprilli 2011. aasta kohtuotsusega, millega vaidlusalune otsus aegumise tõttu tühistatakse, tunnistamata esialgset abi andmise otsust olematuks.

30. IPK nõustub küll, et Üldkohus eksis, kui ta ei tuginenud ELTL artiklile 266, kuid leiab, et see õigusnormi rikkumine ei mõjuta intressi arvutamist, sest ehkki see artikkel on vaidlusaluse otsuse õiguslik alus, ei tulene sellest siiski, et Üldkohus oleks pidanud võtma intressi arvutamisel arvesse võlausaldaja pahauskset käitumist.

31. Viiendas väites leiab komisjon, et kohtuotsuse põhjendused on tasandusintressi määra ja viivitusintressi arvestama hakkamise kuupäeva osas ebapiisavad ja vastuolulised. Need on ebapiisavad, sest Üldkohus ei arutanud komisjoni argumente. Need on vastuolulised, sest esiteks tuvastas Üldkohus, et vaidlusalune otsus on tasumise ainus õiguslik alus, ning teiseks, et intressi tuleb maksta alates 15. aprilli 2011. aasta kohtuotsuse tegemisest.

32. IPK leiab aga, et vaidlustatud kohtuotsuse põhjendused on selged ja õiged, et nendes ei ole mingit vastuolu ning et Üldkohus analüüsis komisjoni argumente.

33. Kuuendas väites kinnitab komisjon, et Üldkohus rikkus põhimõtteid, mis kehtivad alusetu rikastumise valdkonnas, sest kuna liit võtab praegu esialgselt sisse nõutud summadelt ainult 0,25-protsendilist intressimäära, ületab 2 protsendipunkti võrra suurendatud refinantseerimise määra kohaldamine võlausaldaja tegeliku vaesumise raha väärtuse languse tulemusena ja komisjoni tegeliku rikastumise. Ta lisab, et Üldkohus pööras vaatevinkli ümber, kui tugines võlgniku rikastumisele selle asemel, et selgitada välja, kas võlausaldaja vaesus. Tema meelest viib vaidlustatud kohtuotsuses valitud lahendus selleni, et võlausaldajale antakse rahaline eelis, kuigi ta leiti olevat tegutsenud pahauskselt.

34. IPK leiab, et intressimäär, mida liit praegu esialgu sissenõutud trahvide suhtes kohaldab, ei ole oluline ning et eeldusel, et see määr on määrava tähtsusega, oleks komisjon pidanud märkima, millist intressi ta kõnesoleval ajavahemikul keskmiselt võttis.

B. *Kohtujuristi hinnang*

35. Intressi küsimus tundub esmapilgul olevat tehniline ja üsna teisejärguline probleem, mis ei sobi kokku terviku analüüsimise või ükskõik missuguse kontseptualiseerimispüüdega. Sellel on siiski suur praktiline tähtsus, sest intressi summa – mis ei ole kaugeltki sümboolne – võib mõnikord ulatuda põhivõlasummani või seda isegi ületada.[9] Mängus võib seega olla väga palju.

36. Et liidu õiguses puudusid veel hiljuti intressi käsitlevad õigusnormid, pakkus Euroopa Kohus vähehaaval kohtupraktikas välja lahendused, mis on küll hästi välja kujunenud intressiõiguse tunnustamise osas, kuid jäävad teataval määral mõistatuslikuks selle õiguse aluse ja elluviimise osas.

37. Käesoleva apellatsioonkaebuse arutamine annab seega Euroopa Kohtule võimaluse täpsustada oma teooriat selles osas nende meetmete elluviimise konkreetses kontekstis, mida tühistava kohtuotsuse täitmine eeldab.

38. Üldkohus lähtus vaidlustatud kohtuotsuses lahendustest, mis on kohtupraktikas valitud selle intressi kindlaksmääramisel, mida tuleb tasuda, et täita kohtuotsust, millega tühistatakse ettevõtjale liidu konkurentsieeskirjade rikkumise eest määratud trahv või vähendatakse seda.

39. Üldkohus viitas siiski ka kohtuotsustele, mis on tehtud liidu lepinguvälise vastutuse üldises raamistikus või ühenduse avalikku teenistust käsitleva kohtuvaidluse konkreetses raamistikus esitatud kahju hüvitamise hagide valdkonnas. Enamik kohtuotsuseid, milles liidu kohus on pidanud võtma seisukoha intressi arvutamise kohta, on nimelt tehtud selles valdkonnas.

40. Vaidlustatud kohtuotsus, milles on viidatud vahet tegemata nendes kahes erinevas valdkonnas tehtud kohtuotsustele, annab niisiis tunnistust segiajavast lähenemisest, mille põhjendatus tuleb välja selgitada, tehes kindlaks, ega ei esine ületamatuid erinevusi, mis ei võimalda välja töötada ühtset korda.

41. Analüüsin seega kõigepealt kohtuotsuseid – mida on rohkem –, mis on tehtud kahju hüvitamise hagide valdkonnas, ja seejärel kohtuotsuseid, mis puudutavad trahvi tühistamise või vähendamise kohtuotsuse täitmiseks tasuda tulevat intressi, ning seejärel püüan nendest kõikidest kohtuotsustest teha sünteesi, mille põhjal analüüsin apellatsioonkaebuse erinevaid väiteid.

9 — Vt terviku analüüsi kohta Van Casteren, A., „Article 215(2) EC and the question of interest", *The action for damages in Community law*, Kluwer Law International, Heukels, T. ja McDonnell, A., Haag, 1997, lk 199-216. Vt ka rahvusvahelises eraõiguses kohaldatavate nõuete ja riikide õigussüsteemide võrdluse kohta Kleiner, C., „Les intérêts de somme d'argent en droit international privé, ou l'imbroglio entre la procédure et le fond", *Revue critique de droit international privé* Dalloz, Pariis, vol. 98, nr 4, 2009, lk 639-683.

1. Intress, mida tuleb tasuda kahju hüvitamise nõuetelt

42. Kahju hüvitamise hagide kohta tehtud kohtuotsustest ilmneb, et kohtupraktikas on võetud selge seisukoht, et tuleb teha vahet tasandus- ja viivitusintressi ning neist tulenevate peamiste tagajärgede vahel, kuid et esineb ebaselgust, mis annab tunnistust kõhklustest, mis panevad kahtlema, kas see vahetegemine vastab tegelikkusele ja kas on olemas tõesti ühtne süsteem.

43. Vaadelgem neid arenguid, uurides kõigepealt vahetegemise põhimõtet ennast, ja analüüsides siis, kuidas on kohtupraktikas käsitatud esiteks tasandusintressi ja kuidas viivitusintressi.

44. Ühes esimestest kohtuasjadest, millest sai alguse vahetegemine tasandus- ja viivitusintressi vahel, kerkis küsimus, mil määral võib ametnik saada intressi toetustelt ja hüvitistelt, millele tal on õigus seetõttu, et tühistati otsus, millega tal keelati ametist lahkuda. Kohtuotsuses Campolongo *vs*. Ülemamet (27/59 ja 39/59, EU:C:1960:35) antud eitavas vastuses on eristatud viivitusintressi, mida on määratletud kui intressi, mis „kujutab endast põhimõtteliselt selle kahju seadusjärgset hindamist ja kindlaksmääramist, mida kanti kohustuse viivitusega täitmise tõttu, mis peab olema tuvastatud eelnevas hoiatuses”[10], tasandusintressist, mis „tekib kahjuhüvitisena kohustuse täitmata jätmise eest ilma eelneva hoiatuseta” ja mille „[m]ääramine eeldab kahju olemasolu”[11]. Selle kohtuotsuse kohaselt tuli intressinõue jätta rahuldamata, kuid viivitus- ja tasandusintressi osas erinevatel põhjustel. Esimesel juhul tuli see jätta rahuldamata seetõttu, et viivitusintressi „ei olnud” ühenduse õiguses „kuidagi õigusnormidega kindlaks määratud”[12], samas tasandusintressi nõue jäeti rahuldamata seetõttu, et kahju ei olnud tõendatud või sellele isegi viidatud.

45. Olles teinud mitu otsust, milles ta tegi vahetegemisest menetluslikud järeldused, eelkõige mis puudutab seda, kas uued nõuded on vastuvõetavad,[13] kinnitas Euroopa Kohus kohtuotsuses komisjon *vs*. Brazzelli Lualdi jt (C-136/92 P, EU:C:1994:211) - kohtuasjas, mis puudutas selle kahju hüvitamist, mida liidu ametnikud või muud teenistujad kandsid saamata jäänud töötasu väljaarvestamisel - taas, et niisugust vahet tuleb teha. Euroopa Kohus meenutas selles osas, et ta on ise pidanud tegema nende kahe intressikategooria vahel vahet, eelkõige otsustades igale talle lahendamiseks esitatud juhtumile omaste menetluslike asjaolude tõttu, et tasandusintressi nõuded ei ole vastuvõetavad, samas kui viivitusintressinõuded on vastuvõetavad, kuid põhjendamatud.[14] Ta järeldas sellest, et niisuguses olukorras ei ole võimalik asuda seisukohale, et vahetegemine ei saanud algust kohtupraktikast.[15]

46. Kohtuotsuses Mulder jt *vs*. nõukogu ja komisjon (EU:C:2000:38), mis tehti kahju hüvitamise hagi raames, esitati nüüdseks klassikaliseks muutunud viisil reegel, et „viivitusintressi tuleb eristada tasandusintressist”,[16] millest Euroopa Kohus järeldas, et Euroopa Kohtu otsus viivitusintressi kohta ei saa mõjutada otsust tasandusintressi küsimuses.

47. Nendes kohtuasjades antud vastus on seega põhimõttelise tähtsusega. Veelgi enam, kohtuotsustes Campolongo *vs*. Ülemamet (EU:C:1960:35) ja Mulder jt *vs*. nõukogu ja komisjon (EU:C:2000:38) esitatud määratlused on andnud teavet vahetegemise kohta tasandus- ja viivitusintressi vahel.

48. Analüüsigem nüüd neid kahte intressikategooriat, alustades tasandusintressist.

10 — Vt EKL 1960, lk 826.

11 — Vt EKL 1960, lk 827.

12 — Idem.

13 — Kohtuotsused Roumengous Carpentier *vs*. komisjon (158/79, EU:C:1985:2, punktid 8-14), Amesz jt *vs*. komisjon (532/79, EU:C:1985:3, punktid 11-17), Battaglia *vs*. komisjon (737/79, EU:C:1985:4, punktid 6-13), Amman jt *vs*. nõukogu (174/83, EU:C:1985:288, punkt 13), Culmsee jt *vs*. EMSK (175/83, EU:C:1985:289, punkt 13) ja Allo jt *vs*. komisjon (176/83, EU:C:1985:290, punkt 19).

14 — Punkt 35.

15 — *Idem.*

16 — Punkt 55.

a) Tasandusintress

49. Kahju hüvitamist käsitlevas kohtuvaidluses on tasandusintressi eesmärk peamiselt hüvitada kahju, mida on tekitanud raha väärtuse langus pärast kahju tekitanud sündmust. See intress on seega kahju ümberhindamise vahend, mis võimaldab võlgniku kohustuse lahti siduda rahakursi kõikumistest, lähendades selle väärtusvõlale. Selle määramine väljendab mõtet, et kui kahju arvutatakse kahju tekitanud sündmuse aja andmete põhjal, tuleb selle rahaline väljendus selle kohtu poolt kindlaksmääramise kuupäeval ajakohastada.

50. Tuleb siiski märkida, et mõiste „tasandusintress" hõlmab tegelikult üldisemalt kõiki ebasoodsaid tagajärgi, mille toob kaasa see, et kahju tekitanud sündmusest kuni selle kohtu poolt kindlaksmääramise kuupäevani kulus aega. Selle nimetuse alla võib seega paigutada ka rahalise kahju sellest, et tootmistegevuse kasum ei ole ettevõtja käsutuses,[17] või kahju, mis vastab intressile, mis jäi saamata seetõttu, et võlgnetavat summat ei saanud panna panka.[18]

51. Tasandusintress, mis on kahju koostisosa, rajaneb loomulikult põhimõtetel, mis reguleerivad kahju hüvitamist liidu lepinguvälise vastutuse raames. Kantud kahju täieliku hüvitamise põhimõtte kohaselt on kahju hüvitamise „eesmärk kannatanu vara nii palju kui võimalik taastada [...]. Sellest järeldub, et tuleb [...] võtta arvesse raha väärtuse langust peale kahju tekitanud sündmuse toimumist".[19]

52. Asjaolu, et tasandusintressi ülesanne on kahju hüvitamine, toob lisaks kaasa kaks põhilist tagajärge.

53. Esiteks selgitab see, miks Euroopa Kohus nõuab, et selle määramisel oleksid täidetud liidu lepinguvälise vastutuse kohaldamise traditsioonilised tingimused. Viidates väljakujunenud kohtupraktikale, märkis Euroopa Kohus, et „selleks, et hageja võiks taotleda tasandusintressi määramist, on vaja, et tema puhul oleksid täidetud lepinguvälise vastutuse kohaldamise tingimused".[20] Ta täpsustas siiski, et lepinguvälise vastutuse raames kahju hüvitamise „eesmärk on taastada nii palju kui võimalik kannatanu varandus"[21] ning et „[s]eega kui on täidetud lepinguvälise vastutuse kohaldamise tingimused, ei saa eirata ebasoodsaid tagajärgi, mille toob kaasa see, et kahju tekitanud sündmusest kuni hüvitise maksmise kuupäevani kulus aega, [...] sest arvesse tuleb võtta raha väärtuse langust".[22]

54. Teiseks seletab asjaolu, et tasandusintress on mõeldud kahju hüvitamiseks, miks arvutatakse see tavaliselt kahju põhjal, mida hageja tegelikult kandis, st võttes arvesse inflatsioonimäära asjaomasel ajavahemikul. See põhimõte näib enesestmõistetav, kuigi selle konkreetsel kohaldamisel valitakse erinevaid lahendusi.

55. Euroopa Kohtu asjakohane praktika näitab nimelt, et viimane arvutab tavaliselt[23] tasandusintressi summa, võttes arvesse intressimäära, kuigi seda määra peetakse lähtepunktiks, millest kohus näib võivat kõrvale kalduda, kasutada kahju summa hindamisel oma kaalutlusõigust. Näiteks kohtuotsuses Mulder jt *vs.* nõukogu ja komisjon (EU:C:2000:38), mis tehti liidetud kohtuasjades C-104/89 ja C-37/90, leidis Euroopa Kohus esimeses kohtuasjas, et hagejatel on õigus taotleda intressi, „mis vastab inflatsioonimäärale ajavahemikul kahju tekitanud sündmuse toimumisest kuni vaheotsuse kuulutamiseni",[24] ning lisas seega hüvitisele intressi määraga 1,85%, mis vastas Eurostati andmetele ja

17 — Vt kohtuotsus Mulder jt *vs.* nõukogu ja komisjon (EU:C:2000:38, punktid 43 ja 214).

18 — Vt kohtuotsus Berti *vs.* komisjon (131/81, EU:C:1985:72, punkt 16).

19 — Vt kohtuotsus Grifoni *vs.* komisjon (C-308/87, EU:C:1994:38, punkt 40).

20 — Vt kohtuotsus Mulder jt *vs.* nõukogu ja komisjon (EU:C:2000:38, punkt 50).

21 — *Ibidem* (punkt 51).

22 — *Idem.*

23 — Siin näib kohtuotsus Grifoni *vs.* komisjon (EU:C:1990:134) – milles Euroopa Kohus määras ilma erilise selgituseta „kindla" summa, et võtta arvesse raha väärtuse langust kaheksa aasta jooksul – olevat erand.

24 — Punkt 220.

eksperdi arvamusele, olles lisaks märkinud, et niisugune määr tundub „mõistlik ja majanduslikult sobiv”.[25] Teises kohtuasjas tuvastas ta, et ekspertaruande kohaselt oli asjaomasel perioodil inflatsioonimäär keskmiselt 1,2%, ning otsustas, kuna see näis „mõistlik ja õiglane”, lisada tasutavale hüvitisele tasandusintressi määraga 1,5%.[26]

56. Üldkohtu praktikas järgiti esialgu neid lahendusi.

57. Näiteks kohtuotsuses Camar *vs.* nõukogu ja komisjon (T-260/97, EU:T:2005:283) leidis Üldkohus, et raha väärtuse langust tuleb Itaalias asuvale äriühingule makstava hüvitise arvutamisel arvesse võtta „ametlike indeksite kohaselt, mille on [sellele riigile] välja töötanud pädev siseriiklik asutus, alates kahju tekkimise päevast”.[27]

58. Kohtuotsus Agraz jt *vs.* komisjon (EU:T:2008:526) kujutab endast teist eriti kõnekat näidet kohtupraktika põhimõtetest, mille kohaselt tasandusintress kindlaks määratakse. Sel juhtumil oli vaja teha kindlaks, missuguse määraga tasandusintressi peab komisjon maksma hüvitiselt, mis vastab valesti arvutatud tootmisabi summa suurendamisele. Kuigi 84 hagejaks olevat ettevõtjat olid jõudnud selles küsimuses komisjoniga kokkuleppele, mille kohaselt tasandusintressi määr määrati kindlaks määra põhjal, mille EKP oli kehtestanud refinantseerimistehingute puhul, mida suurendati kahe protsendipunkti võrra, ei olnud ülejäänud kolm äriühingut komisjoniga kokkulepet saavutanud, kuigi nad taotlesid samasuguse intressimäära kohaldamist. Üldkohus jättis nende taotluse lõpuks rahuldamata ja leidis, et raha väärtuse langust „peegeldab Eurostati [...] poolt asjaomase ajavahemiku osas ning asjaomase äriühingu asukohamaa osas kindlaks tehtud iga-aastane inflatsioonimäär”.[28] Kohtuotsuse põhjendused, millega lükati tagasi väide, et kokkuleppele jõudnud äriühinguid ja neid teisi koheldi diskrimineerivalt, on eriti kõnekad. Üldkohus märgib, et esimesed on teistega võrreldes erinevas olukorras, „sest miski ei võimaldanud tõendada, et neil jäi teenimata tulu seetõttu, et nad oleksid võinud kõnesolevad summad investeerida”.[29] See kohtuotsus näitab seega, et tasandusintressi määra kindlaksmääramine määraga, mille EKP on kehtestanud refinantseerimistehingute puhul, millele lisatakse 2 protsendipunkti, on põhjendatud üksnes siis, kui kantud kahju ei piirdu raha väärtuse langusest tingitud ostujõu kaotusega, vaid hõlmab ka täiendavat tulu, mis jäi teenimata seepärast, et tasumisele kuuluvaid summasid ei saanud investeerida.

59. Kohtuotsuses Idromacchine jt *vs.* komisjon (EU:T:2011:641) – millele on vaidlustatud kohtuotsuses palju viidatud – on kinnitatud küll sama põhimõtet, kuid tehtud sellest siiski teistsugune järeldus. Olles korranud taas põhimõtet, et raha väärtuse langemist „peegeldab Eurostati [...] poolt asjaomase ajavahemiku osas ning asjaomase äriühingu asukohamaa osas kindlaks tehtud iga-aastane inflatsioonimäär”,[30] jõudis Üldkohus järgmises punktis[31] ilmselt deduktiivse arutluskäigu tulemusena järeldusele, et komisjon peab tasandusintressi tasuma „intressimäära alusel, mille EKP oli kindlaks määranud peamiste refinantseerimistehingute puhul ja mis oli kohaldatav asjaomasel ajavahemikul ning millele on lisatud 2 protsendipunkti”.

25 — Punkt 221.
26 — Punkt 352.
27 — Punkt 139.
28 — Punkt 50.
29 — Punkt 52.
30 — Punkt 77.
31 — Punkt 78.

60. Niisuguse lahenduse põhjendus jääb mulle sisuliselt mõistetamatuks. Tuleb tõdeda, et arutluskäigust on puudu üks lüli, nimelt tõdemus, et määr, mille EKP on kehtestanud peamiste refinantseerimistoimingute puhul ja millele lisandub 2 protsendipunkti, peegeldas asjaomasel ajavahemikul inflatsioonimäära asjaomases liikmesriigis. Selles küsimuses tuleb rõhutada, et määr, mille EKP on kehtestanud peamiste refinantseerimistoimingute puhul, kujutab endast EKP rahapoliitika vahendit, mis võimaldab sellel institutsioonil mõjutada intressimääri ja pankade likviidsust. Seda ei tohi mingil juhul pidada määraks, mis peegeldab keskmist intressimäära liidus või euroalal.

61. Viivitusintressi korra puhul valitud lahenduste analüüs toob esile samasuguseid kõhklusi.

b) Viivitusintress

62. Olles kõigepealt keeldunud määramast viivist seetõttu, et „[seda intressi] ei ole ühenduse õiguses õigusaktidega kindlaks määratud”,[32] tunnistas Euroopa Kohus seejärel – ilma et selleks oleks vähimatki õiguslikku alust – „intressitaotluse” „vastuvõetavaks”,[33] tuginedes liikmesriikide õigussüsteemidele ühistele põhimõtetele, millele on sõnaselgelt viidatud EMÜ artikli 215 teises lõigus, millest sai EÜ artikli 288 teine lõik ja siis ELTL artikli 340 teine lõik.[34]

63. Sellel põhimõttel, mis ilmneb liikmesriikide õiguskordades kehtivate põhimõtete võrdlevast analüüsist, on nüüd – vähemalt mis puudutab Euroopa Liidu nõudeid ükskõik missuguse võlgniku suhtes - õiguslik alus komisjoni 23. detsembri 2002. aasta määruse (EÜ, Euratom) nr 2342/2002, millega kehtestatakse Euroopa ühenduste üldeelarve suhtes kohaldatavat finantsmäärust käsitleva nõukogu määruse (EÜ, Euratom) nr 1605/2002 üksikasjalikud rakenduseeskirjad,[35] ja täpsemalt selle määruse artikli 86 näol, milles on nähtud ette, et igalt nõudelt, mida ei ole tekitanud selle määruse V jaotises osundatud asjade ja teenuste riigihange, arvestatakse viivist, mille määr vastab määrale, mida Euroopa Keskpank kohaldab oma peamiste refinantseerimistoimingute suhtes, mida suurendatakse kolme ja poole protsendi võrra.[36]

32 — Kohtuotsus Campolongo *vs.* Ülemamet (EU:C:1960:35, EKL 1960, lk 826 ja 827).

33 — Euroopa Kohus ei nimeta seda intressi „viivitusintressiks”.

34 — Kohtuotsused DGV jt *vs.* EMÜ (241/78, 242/78 ja 245/78-250/78, EU:C:1979:227, punkt 22); Dumortier jt *vs.* nõukogu (64/76, 113/76, 167/78, 239/78, 27/79, 28/79 ja 45/79, EU:C:1979:223, punkt 25); Ireks-Arkady *vs.* EMÜ (238/78, EU:C:1979:226, punkt 20); Interquell Stärke-Chemie ja Diamalt *vs.* EMÜ (261/78 ja 262/78, EU:C:1979:22, punkt 23); Pauls Agriculture *vs.* nõukogu ja komisjon (256/81, EU:C:1983:138, punkt 17); Birra Wührer jt *vs.* nõukogu ja komisjon (256/80, 257/80, 265/80, 267/80, 5/81, 51/81 ja 282/82, EU:C:1984:341, punkt 37) ja Sofrimport *vs.* komisjon (C-152/88, EU:C:1990:259, punkt 32). Vt ka kohtuotsus Schneider Electric *vs.* komisjon (T-351/03, EU:T:2007:212, punkt 340).

35 — EÜT L 357, lk 1; ELT eriväljaanne 01/04, lk 145. See määrus jõustus 1. jaanuaril 2003.

36 — Vt selle kohta kohtuotsus SGL Carbon *vs.* komisjon (T-68/04, EU:T:2008:414, punkt 145).

64. Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt, mis põhineb ideel, et nõudelt, mille summa ei ole teada, ei ole võimalik intressi arvutada, on viivitusintressi tasumise kohustus mõeldav ainult juhul, kui põhivõlgnevus on „summa poolest kindel või vähemalt tõendatud objektiivsete asjaolude põhjal kindlaksmääratav”. [37]

65. Sellest järeldub, et makstava hüvitise summale peab lisanduma viivitusintress, mida hakatakse arvestama selle kohtuotsuse kuulutamise kuupäevast, millega tuvastati kohustus hüvitada kahju. [38]

66. See kuupäev on enamasti selle dokumendi kuupäev, millega tuvastati nõudeõigus. Näiteks võib viivitusintressinõude alguskuupäev olla alles selle määruse kuupäev, millega see intress tuvastati. [39]

67. Kui aga põhivõlasumma ei ole kohtuotsuse kuulutamise kuupäeval ei kindel ega kindlaksmääratav, saab viivitusintressi arvestama hakata alles kuupäevast, mil kuulutati kohtuotsus, millega kahju välja mõisteti. [40]

68. Nüüd teen ühe olulise täpsustuse. Lahendust, mille välja pakkusin ja mille kohaselt hakatakse intressi arvestama alates kuupäevast, mil kuulutati kohtuotsus, millega tuvastati kahju hüvitamise kohustus või mis tõi kaasa kahju väljamõistmise, kohaldatakse eeldatavalt ainult kahju hüvitamist käsitleva kohtuvaidluse suhtes, milles põhivõlasummat ei ole eelnevalt kindlaks määratud ja selle määrab paratamatult kindlaks kohus. Seevastu siis, kui põhivõlasumma on eelnevalt kindlaks määratud, on kohtupraktikas hakatud viivitusintressi arvestama enamasti kuupäevast, mil võlgnikul

37 — Vt kohtuotsused Amman jt *vs.* nõukogu (174/83, EU:C:1986:339, punktid 19 ja 20): Culmsee jt *vs.* EMSK (175/83, EU:C:1986:340, punktid 19 ja 20); Allo jt *vs.* komisjon (176/83, EU:C:1986:341, punktid 19 ja 20); Agostini jt *vs.* komisjon (233/83, EU:C:1986:342, punktid 19 ja 20); Ambrosetti jt *vs.* komisjon (247/83, EU:C:1986:343, punktid 19 ja 20); Delhez jt *vs.* komisjon (264/83, EU:C:1986:344, punktid 20 ja 21) – nendes kuues kohtuasjas oli tegemist nõuetega, mille olid esitanud ühenduse ametnikud, et neile tasutaks maksmata töötasult intressi seetõttu, et eelmise määruse tühistanud Euroopa Kohtu otsuse täitmiseks anti määrus, millega kohandati töötasu ja paranduskoefitsiente tagasiulatuvalt; Euroopa Kohus leiab, et kindlat või kindlaksmääratavat nõuet tõendati üksnes selle viimase määruse kehtestamisega, sest kuna nõukogul on kaalutlusõigus, ei olnud kohandused kindlad enne, kui see institutsioon oma volitusi kasutas; kohtuotsus Szy-Tarisse ja Feyaerts *vs.* komisjon (314/86 ja 315/86, EU:C:1988:471, punkt 33); taotlus maksta viivitusintressi täiendavalt töötasult, mida saadi komisjoni otsuse tulemusena, mis tehti selleks, et täita kohtuotsust, millega tühistati otsus nimetada hagejad praktikantideks palgaastmesse ja -järku määramise osas; Euroopa Kohus leiab, et intressi tuleb hakata arvestama mitte alates kaebuse esitamisest personalieeskirjade artikli 90 lõike 2 alusel, vaid alates kuupäevast, mil tehti uus määramisotsus, millega nõue muutus kindlaks; ja kohtuotsus komisjon *vs.* Brazzelli Lualdi jt (EU:C:1994:211, punkt 53). Vt selle kohta ka kohtuotsused Herkenrath jt *vs.* komisjon (T-16/89, EU:T:1992:24, punkt 31); Weir *vs.* komisjon (T-361/94, EU:T:1996:37, punkt 52) – Üldkohus lisab viivitusintressi määramise täiendava tingimuse, täpsustades, et seda intressi tuleb maksta ainult siis, kui põhivõlgnevus on kindel või kindlaks määratav ning „haldusasutus on” hüvitise maksmist „seejärel põhjendamatult edasi lükanud”; kohtuotsus Pfloeschner *vs.* komisjon (T-285/94, EU:T:1995:214, punktid 55 ja 56) – taotlus tühistada vanaduspensioni teatis, milles Šveitsis elavale pensionärile makstava pensioni suhtes kohaldatavaks paranduskoefitsiendiks määrati 100; olles tühistanud 1993. aasta detsembrikuud puudutava pensioniteatise ja tuvastanud, et alates sellest kuust oli nõue sissenõutav ja summa poolest kindel, sest Šveitsi puhul oli olemas paranduskoefitsient, mis oli üle 100, määras Üldkohus kuupäevadeks, millest alates hakatakse arvestama viivitusintressi tasumata jäänud töötasult, erinevad kuupäevad, mil iga makse oleks pensioniskeemi kohaselt tulnud teha; Hivonnet *vs.* nõukogu (T-188/03, EU:T:2004:194, punkt 45), Camar *vs.* nõukogu ja komisjon (EU:T:2005:283, punktid 135 ja 144 ning seal viidatud kohtupraktika) ja Schneider Electric *vs.* komisjon (EU:T:2007:212, punkt 344) ja kohtumäärus Marcuccio *vs.* komisjon (T-176/04 DEP II, EU:T:2011:616, punkt 36). Vt ka kohtumäärus Michel *vs.* komisjon (F-44/13, EU:F:2014:40, punkt 82). Lõpuks vt kohtuotsus AA *vs.* komisjon (F-101/09, EU:F:2011:133, punkt 109), milles ta märkis, et „viivitusintressi tasumise kohustus on mõeldav ainult juhul, kui põhivõlasumma *ei ole mitte üksnes* summa poolest kindel, *vaid ka* objektiivsete asjaolude põhjal kindlaks määratav”. See arvamus üllatab kahtlemata, sest tingimus, mille kohaselt peab nõude summa olema kindlaks määratud või määratav, on alternatiivne, mitte kumulatiivne.

38 — Vt kohtuotsused Roumengous Carpentier *vs.* komisjon (158/79, EU:C:1985:2, punkt 11); Battaglia *vs.* komisjon (737/79, EU:C:1985:4, punkt 10); Mulder jt *vs.* nõukogu ja komisjon (C-104/89 ja C-37/90, EU:C:1992:217, punkt 35) – Euroopa Kohus hakkas viivitusintressi arvestama alates oma vaheotsusest, milles ei ole küll kindlaks määratud kahju täpset koostist, kuid on kindlaks määratud selle arvutamiseks vajalik – samuti kohtuotsused Camar *vs.* nõukogu ja komisjon (EU:T:2005:283, punktid 135 ja 144) ja Schneider Electric *vs.* komisjon (EU:T:2007:212, punkt 343).

39 — Vt kohtuotsused Mulder jt *vs.* nõukogu ja komisjon (EU:C:1992:217, punkt 35) ja Camar *vs.* nõukogu ja komisjon (EU:T:2005:283, punkt 144).

40 — Vt kohtuotsused Camar *vs.* nõukogu ja komisjon (EU:T:2005:283, punkt 144 ja seal viidatud kohtupraktika) ja Schneider Electric *vs.* komisjon (EU:T:2007:212, punkt 344).

paluti oma kohustus täita.[41] Näiteks avalikku teenistust puudutavas kohtuvaidluses hakatakse viivitusintressi summadelt, mida personalieeskirjade kohaselt tasuda tuleb, tavaliselt arvestama kuupäevast, mil esitati kaebus personalieeskirjade artikli 90 lõike 2 alusel, või kuupäevast, mil need summad muutusid sissenõutavaks, kui see kuupäev on esimesest kuupäevast hilisem.[42]

69. Mis puudutab viivitusintressi määra, siis selleks määratakse tavaliselt – ilma konkreetse põhjenduseta – määr, mis vastab Üldkohtu hiljutises praktikas tegelikult määrale, mida EKP kohaldab oma peamiste refinantseerimistoimingute suhtes ja mida suurendatakse 2 protsendipunkti võrra.[43]

70. Mitu kohtujuristi, sh Mancini[44], Slynn[45], Van Gerven[46] ja Tesauro[47], on püüdnud anda juhiseid selles vallas. Nad on esitanud vastupidised lahendused, mille puhul on võetud arvesse kas kindlat määra, mille kohus määrab kindlaks „hetke rahandusliku olukorra" põhjal,[48] või vastupidi „seadusjärgset määra, mida kohaldatakse Euroopa Kohtu otsuse kuulutamise hetkel liikmesriigis, kus hagejad tegutsevad ja kus nad kasutavad summasid, mis neile tasuda tuleb, ehk neid seega tavaliselt investeerivad".[49] Ilma et seda küsimust oleks vaja põhjalikumalt analüüsida, tuleb veel kontrollida, kas minu esitatud lahendused on ülekantavad tagastamisnõuetelt tasumisele kuuluvale intressile.

2. Tagastamisnõuetelt tasumisele kuuluv intress

71. Vastav kohtupraktika on saanud alguse Üldkohtu otsusest Corus UK *vs.* komisjon (EU:T:2001:249). See kohtuotsus tehti vaidluses, mis tekkis kohtuotsuse tõttu, millega vähendati selle trahvi summat, mille komisjon ühele ettevõtjale konkurentsieeskirjade rikkumise eest määras. Esitatud küsimus puudutas selle intressi summat, mida komisjon pidi tasuma summalt, mille ta oli tagastanud, ning mis vastab erinevusele tasutud trahvi summa ja Üldkohtu määratud summa vahel.

72. Meetmete puhul, mida eeldab tühistamisotsuse täitmine, leidis Üldkohus, et kohustus tagastada kogu tasutud trahv või osa sellest puudutab mitte üksnes põhjendamatult tasutud trahvi põhisummat, vaid ka viivitusintressi sellelt summalt, sest „*viivitus*intressi määramine[50] põhjendamatult tasutud summalt näib olevat selle tagastamiskohustuse lahutamatu koostisosa, mis komisjonil tühistava kohtuotsuse või täielikku pädevust kasutades tehtud kohtuotsuse tulemusena lasub, sest põhjendamatult tasutud trahvi täielikul tagastamisel ei saa jätta tähelepanuta niisugust asjaolu nagu aja möödumine, mis võib tegelikult selle väärtust vähendada".[51]

73. Üldkohus lisas, et selleks, et täielikult taastada võlausaldaja olukord, milles ta oleks olnud, kui tühistatud akti ei oleks antud, eeldab niisuguse kohtuotsuse õige täitmine, et arvesse võetakse niisiis asjaolu, et taastamine leidis aset alles pikema või lühema ajavahemiku pärast, mille jooksul ta ei saanud põhjendamatult tasutud summasid kasutada.

41 — Selle valdkonna kohtupraktika üksikasjalikku analüüsi vt Van Casteren, A., „Article 215(2) EC and the question of interest", *The action for damages in Community law*, Kluwer Law International, Heukels, T. ja McDonnell, A., Haag, 1997, lk 211.

42 — Vt kohtuotsused Jacquemart *vs.* komisjon (114/77, EU:C:1978:156, punkt 26); Razzouk ja Beydoun *vs.* komisjon (75/82 ja 117/82, EU:C:1984:116, punkt 19); Roumengous Carpentier *vs.* komisjon (EU:C:1985:2, punkt 11); Amesz jt *vs.* komisjon (EU:C:1985:3, punkt 14) ja Battaglia *vs.* komisjon (EU:C:1985:4, punkt 10).

43 — Vt kohtuotsused, millele viitab Van Casteren, A., „Article 215(2) EC and the question of interest", *The action for damages in Community law*, Kluwer Law International, Heukels, T. ja McDonnell, A., Haag, 1997, lk 203, kes rõhutab, et liidu kohus on kohaldatava intressimäära valinud üsna meelevaldselt.

44 — Vt kohtujuristi ettepanek, kohtuasi Pauls Agriculture *vs.* nõukogu ja komisjon (256/81, EU:C:1983:91), punkt 8.

45 — Vt kohtujuristi ettepanek, kohtuasi Leussink *vs.* komisjon (169/83 ja 136/84, EU:C:1986:265), EKL 1986, lk 2819 ja 2820.

46 — Kohtujuristi ettepanek, kohtuasi Mulder jt *vs.* nõukogu ja komisjon (C-104/89 ja C-37/90, EU:C:1992:34), punkt 51.

47 — Vt kohtujuristi ettepanek, kohtuasi Grifoni *vs.* komisjon (C-308/87, EU:C:1993:362).

48 — Vt kohtujuristi ettepanek, kohtuasi Leussink *vs.* komisjon (EU:C:1986:265), EKL 1986, lk 2819 ja 2820.

49 — Kohtujuristi ettepanek, kohtuasi Mulder jt *vs.* nõukogu ja komisjon (EU:C:1992:34), punkt 51.

50 — Kohtujuristi kursiiv.

51 — Punkt 54.

74. Tasumisele kuuluva intressi määra osas leidis Üldkohus – viidates liikmesriikide siseriiklikus õiguses alusetu rikastumise valdkonnas üldiselt tunnustatud põhimõttele –, et see määr peab olema põhimõtteliselt võrdne „seadusjärgse või kohtu määratud intressimääraga ilma kapitaliseerimiseta”.[52] Üldkohus kaldus sellest lahendusest siiski kõrvale, et võtta arvesse juhtumi konkreetseid asjaolusid, mida iseloomustas see, et komisjon investeeris tagastamisele kuuluva summa ja see tootis teatavat kapitaliseeritud intressi.[53] Võttes lõpuks arvesse nii komisjoni rikastumist kui ka hagejaks oleva ettevõtja vaesumist, määras Üldkohus viimasele summa, mis vastas komisjoni saadud tuludele, lisades sellele viivitusintressi.

75. Hiljem on mitu korda kinnitatud lahendust, mille kohaselt tuleb isiku õigust viivitusintressile tunnustada kogu selle ajavahemiku ulatuses, mil summad ei olnud tema käsutuses.[54]

3. Kohtupraktikast tulenevad juhised

76. Kuigi on ebaselge, missugused vahendid on olemas liidu õiguses selleks, et võidelda aja mõjuga nõudele, tuleneb eespool viidatud kohtupraktikast kaks juhist, mis aitavad esitatud väidetele vastata.

77. Esimene puudutab vahetegemist tasandus- ja viivitusintressi vahel. Kohtupraktikas on – kontekstiväliselt – tehtud väga selget vahet tasandus- ja viivitusintressi vahel, selgitamata siiski, mis kriteeriumide põhjal vahet tehakse. See vahetegemine ei ole siiski enesestmõistetav, sest otstarbe poolest näib intress alati täitvat sama rolli, st see korvab kahju, mida eraõiguslik võlausaldaja kandis seetõttu, et ei saanud oma nõudele vastavat summat kasutada. Teame siiski, et tasandusintress kujutab endast täiendavat hüvitist hüvitamise valdkonnas, sest see korvab aja, mis möödus kuni selleni, kui kohus kahju summat hindas, sõltumata ükskõik missugusest viivitusest, mida võib pidada võlgniku süüks, samas kui viivitusintressiga hüvitatakse kindlasummaliselt tagajärjed, mis kaasnesid viivitamisega nõude tasumisel, ning seda summas, mis võimaldab võlausaldajal saada umbes sama summa, mille ta oleks saanud, kui ta oleks need vahendid investeerinud. Sellest tuleneb minu arvates, et vahetegemise kohaldamisala peab kindlasti olema piiratud ja seda tuleb kohaldada ainult kahju hüvitamist käsitlevas kohtuvaidluses, milles see on põhjendatud vajadusega, et kohus sekkub ja määrab kindlaks põhivõlasumma, millelt arvestatakse intressi.

78. Teine puudutab viivitusintressiõiguse alust liidu kohtu kuulutatud tühistava kohtuotsuse järel. Kohtupraktikas on kinnitatud põhimõtet, mille kohaselt on selle õiguse aluseks otseselt ELTL artikli 266 esimene lõik ja mille kohaselt see tuleneb kostjaks oleva institutsiooni kohustusest võtta meetmed, mis on vajalikud, et kaotada tühistatud akti tagajärjed ja taastada asjaomastele isikutele olukord, milles nad olid enne akti andmist.

79. Järeldan sellest kohtupraktikast, et liidu kohtu esmane mure peab tühistamise korral olema see, et kohaldada nii rangelt kui võimalik põhimõtet *restitutio in integrum*, mis eeldab tagasipöördumist endise olukorra juurde ja mille puhul tuleb tagada, et igaüks oleks taas oma esialgses olukorras, kaotamata ega võitmata midagi.

80. Nüüd tuleb kontrollida, kas vaidlustatud kohtuotsus vastab sellele nõudele ja eespool meenutatud põhimõtetele.

52 — Punkt 60.

53 — Punktid 62 ja 63.

54 — Vt kohtumäärus Holcim (Prantsusmaa) *vs.* komisjon (T-86/03, EU:T:2005:157, punktid 30 ja 31) ning kohtuotsused Greencore Group *vs.* komisjon (T-135/02, EU:T:2005:457, punkt 55 (mõttest tulenev lahendus)) ja BPB *vs.* komisjon (T-53/03, EU:T:2008:254, punktid 487 ja 488).

4. Vastus esitatud väidetele

81. Kuus eespool esitatud väidet põhinevad neljal vastuväitel. Esimene puudutab IPK nõudeõiguse alust, teine vahetegemist tasandus- ja viivitusintressi vahel, kolmas kohtuotsuse põhjendusi ja neljas intressi arvutamist.

a) Väide, mis puudutab IPK nõudeõigust

82. Vaidlustatud kohtuotsuse punktides 34 ja 41 teatas Üldkohus, et vaidlusalune otsus on kõnesoleva põhivõlasumma ainus õiguslik alus.

83. Selles küsimuses tuleb meenutada, et ELTL artikli 264 esimesest lõigust, milles on sätestatud, et „[k]ui hagi on põhjendatud, tunnistab Euroopa [...] Kohus asjassepuutuva õigusakti tühiseks", tuleneb, et kui liidu kohus tühistab õigusakti, kaob see õigusakt liidu õiguskorrast. Üldkohtu väljakujunenud praktikas kasutatud väljendi kohaselt on see kadumine tühistamise „sisu".[55] Tühistamise tagasiulatuva jõu üldreegli kohaselt kaotatakse akti toime põhimõtteliselt *ex tunc*, kui Euroopa Kohus ei näita vastavalt ELTL artikli 264 teisele lõigule, milliseid tühiseks tunnistatud õigusakti tagajärgi loetakse kehtivaks.

84. Nagu komisjon tabavalt märgib, kutsus 13. mai 2005. aasta otsuse tühistamine Üldkohtu poolt, kuna sellel on tagasiulatuv jõud, taas ellu rahalise abi andmise otsuse ja asetas pooled uuesti olukorda, milles nad olid selle otsuse tegemise hetkel.

85. Vastupidi sellele, mida arvab Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 34, ei toonud asjaolu, et tühistamist põhjendati asjakohase aegumistähtaja komisjonipoolse ületamisega, kaasa nii välja kuulutatud tagasiulatuva jõuga tühistamise esemelise kohaldamisala piiramist. Käsitades vaidlusalust otsust IPK nõude ainsa õigusliku alusena, rikkus Üldkohus seega õigusnormi.

86. Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt ei saa kriitika, mis on suunatud täiendavate põhjenduste või põhjenduste pihta, mida ei ole resolutsiooni põhjendamiseks tingimata vaja, kaasa tuua Üldkohtu otsuse tühistamist ega anna seega tulemusi.[56]

87. Käesoleval juhul tuleb tõdeda, et Üldkohtu põhjendused otsuse punktis 34, mis kujutavad endast ainult vastust pahausksust käsitlevatele väidetele, on peale punktis 33 märgitut täiendavad. Mis puudutab viidet kõnesoleva põhivõlasumma õiguslikule alusele vaidlustatud kohtuotsuse punktis 41, siis seda ei ole tingimata vaja, et põhjendada vaidlustatud kohtuotsuse resolutsiooni, milles kuupäevaks, millest hakatakse viivitusintressi arvestama, määrati 15. aprill 2011.

88. Seega tuleb esimene väide tagasi lükata, kuna see ei saa anda tulemusi.

b) Väide, mis käsitleb vahetegemist tasandus- ja viivitusintressi vahel

89. Apellatsioonkaebuse teises väites kinnitab komisjon, et vaidlustatud kohtuotsuses ei ole tehtud mingit vahet tasandus- ja viivitusintressi vahel, kuigi need kaks intressikategooriat on komisjoni meelest väga erinevat laadi.

55 — Vt selle kohta kohtumäärused SIR *vs.* nõukogu (T-142/11, EU:T:2011:333, punkt 22); Petroci *vs.* nõukogu (T-160/11, EU:T:2011:334, punkt 19); Afriqiyah Airways *vs.* nõukogu (T-436/11, EU:T:2012:10, punkt 15); Ayadi *vs.* komisjon (T-527/09, EU:T:2012:35, punkt 30) ja Rautenbach *vs.* nõukogu ja komisjon (T-222/11, EU:T:2012:409, punkt 15).

56 — Vt eelkõige kohtuotsused Ryanair *vs.* komisjon (C-287/12 P, EU:C:2013:395, punkt 86 ja seal viidatud kohtupraktika) ja Dow Chemical *vs.* komisjon (C-179/12 P, EU:C:2013:605, punktid 63 ja 76).

90. See väide ei tundu mulle põhjendatud - veelgi enam, ma arvan, et vaidlustatud kohtuotsus on ära teeninud vastupidise kriitika, mis taunib, et selles on tehtud vahet nende kahe intressikategooria vahel, sest Üldkohus kvalifitseeris enne 15. aprilli 2011. aasta kohtuotsust kogunenud intressi ekslikult „tasandusintressiks".

91. Käesoleva juhtumi asjaoludel kutsus 13. mai 2005. aasta otsuse tühistamine 15. aprilli 2011. aasta kohtuotsusega taas ellu rahalise abi andmise otsuse ja asetas pooled uuesti olukorda, milles nad olid selle otsuse tegemise hetkel.

92. Tühistamise *ex tunc* tagajärgede tõttu oli komisjon seega kohustatud tasuma põhivõlasumma, mis on kindel, kindlaks määratud ja sissenõutav ning koosneb summadest, mis tuleb IPK-le välja maksta või tagastada. IPK nõue tekitas seega viivitusintressi, mida hakatakse tasumisele kuuluva summa puhul arvestama alates IPK vaide esitamise hetkest ja tagastamisele kuuluva summa puhul alates hetkest, mil IPK selle komisjonile ära maksis.

93. Selles küsimuses leian, et kui viivitusintressi tasumine ei ole rahalise abi tagasinõudmise otsuse tühistamise korral muud kui tühistava kohtuotsuse täitmiseks vajalik meede ELT artikli 266 esimese lõigu tähenduses, siis tasandusintressi määramine jääb seevastu väljapoole täitemeetme õiguslikku raamistikku ja kuulub ELTL artikli 266 teise lõigu kohaldamisalasse, kus on viidatud liidu lepinguvälise vastutuse üldisele õigusele. Kuigi Üldkohus tuvastas, et komisjon lubas tasuda põhivõlasumma ja peale viivitusintressi - mida hakatakse arvestama alates 15. aprillist 2011 - tasandusintressi, ei ilmne vaidlustatud kohtuotsusest aga, et see institutsioon tunnistas vaidlusaluse otsusega oma vastutust ja nõustus, et IPK-l on õigus hüvitisele.

94. Selles olukorras arvan, et ainus, mida saab Üldkohtule ette heita, on see, et ta ei andnud enne 15. aprilli 2011. aasta kohtuotsust kogunenud intressile tagasi selle õiget nimetust, jäämata komisjoni nimetuse juurde. Seega tuleb väide, et ei tehtud vahet tasandus- ja viivitusintressi vahel, tagasi lükata.

c) Väide, et põhjendused on ebapiisavad ja vastuolulised

95. Apellatsioonkaebuse kolmandas väites kinnitab komisjon, et lahendus, mille Üldkohus valis tasandusintressi kindlamääralise suurendamise ja kuupäeva osas, millest alates hakatakse arvestama viivitusintressi, on ebapiisavalt põhjendatud.

96. Sellele väitele vastamisel võib tekkida kõhklusi.

97. Üldkohtu põhjendamiskohustuse ulatust tuleb hinnata, võttes arvesse nende argumentide sisu ja täpsust, mis pooled selles kohtus esitasid. Selles küsimuses tuleb meenutada, et komisjon väitis oma kostja vastuses Üldkohtus, et refinantseerimismäära suurendamine 2 protsendipunkti võrra ei ole põhjendatud, sest see on vastuolus kohtupraktikaga, toob kaasa pahauskse võlausaldaja alusetu rikastumise ja on seepärast vastuolus õigluse põhimõttega.

98. Nagu ilmneb aga vaidlustatud kohtuotsuse punktidest 34, 36, 37 ja 38, märkis Üldkohus, et see suurendamine on kooskõlas selle kohtu praktikaga, ei pea sõltuma tegelikust inflatsioonimäärast ja et seda tehti soovist vältida alusetut rikastumist, mis on vastuolus liidu õiguse üldpõhimõtetega.

99. Nendes põhjendustes on niisiis punkt-punktilt vastatud komisjoni vastuväidetele ning ma teen ettepaneku see väide tagasi lükata.

100. Võib siiski olla veidi raske nõustuda, et põhjendamiskohustus on täidetud põhjenduste puhul, milles on viidatud ühele või mitmele varasemale otsusele, mis on ise põhjendamata. Tuleb nimelt tõdeda, et kohtuotsused, millele Üldkohus viitas, ei sisalda konkreetset selgitust, miks määrati viivitusintressi määraks EKP peamiste refinantseerimistehingute määr, mida on suurendatud kahe protsendipunkti võrra.

101. Kui Euroopa Kohus peaks sellest järeldama, et põhjendused on ebapiisavad, teen ettepaneku, et ta teeks otsuse põhjenduste asendamisega, et lükata see väide tagasi.

102. Minu arvates eeldab viivitusintressi kindlamääralisusega seotud loogika, et määratakse kindlaks ühtne intressimäär. Üldkohtu valikut selle määra kindlaksmääramise osas võib põhjendada ja selle heaks kiita, sest see näib peegeldavat liikmesriikides kohaldatavate seadusjärgsete ja kohtu poolt määratud viivitusintresside keskmist määra. Mul tekib siiski küsimus, kas tulevikus ei oleks õiglasem ja õiguskindluse nõuetega paremini kooskõlas, kui liidu institutsioonide vastu suunatud nõuetelt arvestatava viivitusintressi määr vastaks selle viivitusintressi määrale, mida arvestatakse nõuetelt, mis tal on ükskõik missuguse isiku vastu, ja mis vastab alates määruse nr 2342/2002 jõustumisest määrale, mida EKP kohaldab oma peamiste refinantseerimistehingute suhtes, mida on suurendatud kolme ja poole protsendipunkti võrra.

103. Olgu kuidas on, aga vaidlustatud kohtuotsuse põhjendusi puudutav väide tuleb tagasi lükata.

d) Intressi arvutamist puudutav väide

i) Pärast 15. aprilli 2011. aasta kohtuotsuse kuulutamist kogunenud intressi arvutamine

104. Väide, mis puudutab pärast 15. aprilli 2011 kogunenud viivitusintressi, on esitatud kolmanda väite raames, milles vaidlustatakse samaaegselt põhimõte, et isikul on õigus sellele intressile, ja kuupäev, millest alates seda intressi arvutama hakatakse.

105. Tuleb meenutada, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt piirdub Euroopa Kohtu pädevus apellatsioonimenetluses esimeses kohtuastmes arutatud väidetele antud õigusliku hinnangu kontrollimisega ning väidet, mis esitati esmakordselt selles menetluses, tuleb pidada vastuvõetamatuks.[57]

106. Käesoleval juhul tuleb tõdeda, et komisjon ei vaidlustanud Üldkohtus IPK õigust saada viivitusintressi ning et ta isegi nõustus kohtuistungil, et ta peab niisugust intressi tasuma alates 15. aprilli 2011. aasta kohtuotsuse kuulutamisest.

107. Väited, mis puudutavad viivitusintressi tasumise kohustuse õigusliku aluse puudumist ja väidetavat õigusnormi rikkumist selle kuupäeva kindlaksmääramisel, millest alates seda intressi arvutama hakatakse, on uued ja seega vastuvõetamatud.

ii) Enne 15. aprilli 2011. aasta kohtuotsuse kuulutamist kogunenud intressi arvutamine

108. See väide esitatakse erinevast vaatevinklist esimese ja viienda väite raames. Komisjon kinnitab nendes, et määrates tasandusintressi määraks kindlamääraliselt määra, mis on võrdne EKP peamiste refinantseerimistehingute intressimääraga, mida suurendatakse 2 protsendipunkti võrra, eiras Üldkohus esiteks Euroopa Kohtu praktikat, mille kohaselt on selle intressi eesmärk korvata inflatsioon, ning rikkus teiseks põhimõtteid, mida kohaldatakse alusetu rikastumise valdkonnas.

57 — *Ibidem* (punkt 82).

109. Eespool esitatud põhjustel arvan, et enne 15. aprilli 2011. aasta kohtuotsust kogunenud intress kvalifitseeriti ekslikult tasandusintressiks, kuigi tegemist on viivitusintressiga.

110. Väide, et on eiratud Euroopa Kohtu praktikat, mille kohaselt on tasandusintressi eesmärk korvata inflatsioon, ei saa seega anda tulemusi.

111. Väide, et on rikutud üldpõhimõtet, mis keelab alusetu rikastumise, ei tundu mulle põhjendatud.

112. Esiteks arvan, et õigus saada viivitusintressi tuleneb – nagu ma eespool rõhutasin – otseselt olukorra taastamise kohustusest, mis tühistamisega kaasneb, ega johtu alusetust rikastumisest.

113. Teiseks, isegi eeldusel, et alusetu rikastumise keelu põhimõtet võib leevendada automaatne õigus viivitusintressile, arvan, et komisjon ei tõenda, et Üldkohtu valitud intress ületaks IPK tegeliku vaesumise ja selle institutsiooni tegeliku rikastumise. Nagu märkisin, on intress, mida komisjonil tasuda tuleb, paratamatult viivitusintress ega korva nõude väärtuse langust inflatsiooni tagajärjel, vaid sellega hüvitatakse kindlamääraliselt asjaolu, et isik ei saanud sellele nõudele vastavat summat kasutada. Ma ei mõista ka, miks tuleks võtta arvesse intressimäära, mida kohaldatakse esialgselt sissenõutud trahvide suhtes.

114. Teen seega ettepaneku lükata see väide tagasi.

iii) Intressi kapitaliseerimist puudutav väide

115. Selle väitega, mis esitatakse kolmanda väite raames, kritiseerib komisjon vaidlustatud kohtuotsuses seda, et intress kapitaliseeriti, määrates viivitusintressi, mida arvestatakse kuni täieliku tasumiseni, kindlaks nõude põhisumma põhjal, millele on liidetud varem kogunenud tasandusintress.

116. Ma arvan – nagu ma juba märkisin -, et intress, mida komisjon tasuma peab, on viivitusintress, ning seda nii enne kui ka pärast 15. aprilli 2011. aasta kohtuotsuse kuulutamist.

117. See intress ei kujuta endast seega täiendavat kahju, mis lisandub põhivõlasummale ja toodab ise intressi. Enne 15. aprilli 2011 kogunenud intressi kapitaliseerimine, mida Üldkohus otsustas teha, võttes arvesse, et see on väidetavalt tasandusintress, näib mulle seega olevat õigusnormi rikkumine.

118. Tuleb siiski välja selgitada, kas viivitusintressi ei saa kapitaliseerida. Selles osas kahtlen, kas on põhjendatud väide, et viivitusintressi kapitaliseerimist ei saa põhimõtteliselt lubada.[58] Üldpõhimõtete kohaselt, mis on ühised liikmesriikide õigussüsteemidele, on enamikus õiguskordades intressi kapitaliseerimine lubatud – mõistagi väga erineval viisil –, tingimusel et seda on taotletud.[59]

119. Ma küsin, kas liidu kohtul ei peaks olema selles valdkonnas kaalutlusruum ja kas tal ei peaks olema lubatud teha otsust, et viivitusintress kapitaliseeritakse, kui see näib õiglane.

120. Käesoleval juhul ei näe ma siiski ühtegi erilist asjaolu, mis õigustaks intressi kapitaliseerimist IPK huvides.

121. Seega näib väide mulle põhjendatud.

58 — Vt vaidlustatud kohtuotsuse punkt 42.

59 — Vt Euroopa Lepinguõiguse Komisjon, „Capitalisation des intérêts", *Principes du droit européen du contrat*, vol. nr 2, Société de législation comparée, Pariis, 2003, lk 583-587.

122. Euroopa Kohtu põhikirja artikli 61 kohaselt „võib Euroopa Kohus Üldkohtu otsuse tühistamise korral ise teha asja suhtes lõpliku kohtuotsuse, kui menetlusstaadium seda lubab, või suunata asja tagasi Üldkohtusse otsustamiseks".

123. Meil on tegemist juhtumiga, mil Euroopa Kohus saab vaidluses kergesti teha lõpliku kohtuotsuse, otsustades, et viivitusintress tuleb arvutada üksnes nõude põhisumma põhjal.

IV. **Kohtukulud**

124. Euroopa Kohtu kodukorra artikli 184 lõige 2 sätestab, et kui apellatsioonkaebus on põhjendatud ja Euroopa Kohus teeb ise kohtuasjas lõpliku otsuse, otsustab ta kohtukulude jaotuse. Vastavalt kodukorra artikli 138 lõikele 1, mida kohaldatakse apellatsioonimenetluse suhtes sama kodukorra artikli 184 alusel, on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud. Artikli 138 lõike 3 alusel võib Euroopa Kohus määrata kulude jaotuse või jätta kummagi poole kohtukulud tema enda kanda, kui osa nõudeid rahuldatakse ühe poole, osa teise poole kasuks.

125. Võttes arvesse, et käesoleval juhul rahuldati osa nõudeid ühe, osa teise poole kasuks, arvan, et käesoleval juhul peaks kumbki pool kandma oma käesoleva apellatsioonmenetlusega seotud kulud.

V. **Ettepanek**

126. Esitatud põhjendustest lähtudes teen Euroopa Kohtule järgmise ettepaneku:

1. Tühistada kohtuotsus IPK International *vs.* komisjon (T-671/11, EU:T:2013:163), kuid ainult osas, milles on antud korraldus määrata viivitusintress, mida arvestatakse kuni täieliku tasumiseni, kindlaks nõude põhisumma põhjal, millele on liidetud varem kogunenud intress.

2. Määrata viivitusintress, mida arvestatakse kuni täieliku tasumiseni, kindlaks ainuüksi nõude põhisumma põhjal.

3. Jätta apellatsioonkaebus ülejäänud osas rahuldamata.

4. Jätta kummagi poole kohtukulud tema enda kanda.